

Allochtone afgestudeerden van de lerarenopleiding

Secundaire analyses op de gegevens in de loopbaanmonitor

Allochtone afgestudeerden van de lerarenopleiding

Secundaire analyses op de gegevens in de
loopbaanmonitor

Opdrachtgever: het SBO

ECORYS

Bart van Hulst
Marieke de Kogel

Rotterdam, april 2009

ECORYS Nederland BV

Postbus 4175

3006 AD Rotterdam

Watermanweg 44

3067 GG Rotterdam

T 010 453 88 00

F 010 453 07 68

E asb@ecorys.com

W www.ecorys.nl

K.v.K. nr. 24316726

ECORYS Arbeid & Sociaal Beleid

T 010 453 88 05

F 010 453 88 34

Inhoudsopgave

Voorwoord	7
Samenvatting	9
1 Inleiding	13
1.1 Achtergrond	13
1.2 Onderzoeksvragen	13
1.3 Aanpak	14
2 Afgestudeerden van de pabo	17
2.1 Leeswijzer	17
2.2 De lerarenopleiding	17
2.3 Arbeidsmarktpositie en baankenmerken	19
2.3.1 Arbeidsmarktpositie	19
2.3.2 Baankenmerken	19
2.4 Het vinden van een baan	20
2.5 Carrièreverwachtingen	21
2.6 Loopbanen	22
2.6.1 Instroommotieven voor de lerarenopleiding	22
2.6.2 Loopbaanpatronen	23
2.6.3 Loopbaantevredenheid	24
3 Afgestudeerden van de lerarenopleiding vo	25
3.1 Leeswijzer	25
3.2 Naar de lerarenopleiding	25
3.3 Arbeidsmarktpositie en baankenmerken	26
3.4 Het vinden van een baan	28
3.5 Carrièreverwachtingen	29
3.6 Loopbanen	30
3.6.1 Instroommotieven voor de lerarenopleiding	30
3.6.2 Loopbaanpatronen	30
3.6.3 Loopbaantevredenheid	31
Bijlage 1 Definities	33
Bijlage 2 Achtergrondkenmerken	35
Bijlage 3 Baankenmerken buiten het onderwijs	37
Bijlage 4 Redenen om niet in het onderwijs te gaan werken	41

Voorwoord

Van de totale beroepsbevolking in Nederland is volgens het CBS ongeveer tien procent van allochtone afkomst. In het onderwijs is ongeveer 3,5 procent van het personeel van allochtone herkomst. En dat terwijl het aandeel allochtone leerlingen groeiend is. De veronderstelling dat een groei van het aantal allochtone leraren slechts een kwestie van tijd is, wordt vooralsnog ondergraven door een beperkte toestroom van allochtonen naar de lerarenopleidingen en een meer dan gemiddeld voortijdige uitval tijdens de opleiding. Van de allochtone jongeren die de afgelopen jaren wel zijn afgestudeerd aan de lerarenopleiding is weinig bekend over hun beroepsloopbaan in het onderwijs of daar buiten.

Op verzoek van het SBO heeft ECORYS aanvullende analyses verricht op de bestanden van de Loopbaanmonitor Onderwijs waarbij is nagegaan in welke opzichten allochtone afgestudeerden van de lerarenopleidingen verschillen van autochtone afgestudeerden. De Loopbaanmonitor is een jaarlijks terugkerend onderzoek naar de arbeidsmarktpositie van afgestudeerden van de lerarenopleidingen voor het basisonderwijs (pabo) en de lerarenopleiding voor het voortgezet onderwijs.

Wij hopen dat wij met deze analyse een bijdrage leveren aan het vergroten van inzicht in de opleidings- en arbeidsmarktsituatie van allochtone afgestudeerden van de lerarenopleidingen.

Bart van Hulst
Rotterdam, november 2008

Samenvatting

De Loopbaanmonitor Onderwijs is een onderzoek dat onder afgestudeerden van de lerarenopleiding wordt gehouden. Doel van het onderzoek is het vaststellen van arbeidsmarktposities van afgestudeerden van de lerarenopleiding. De Loopbaanmonitor Onderwijs heeft betrekking op alle afgestudeerden van de lerarenopleiding en beschrijft dan ook de uitkomsten voor de gehele populatie. In onderhavige secundaire analyses worden uitkomsten gepresenteerd over *allochtone afgestudeerden van de lerarenopleiding*.

De secundaire analyses betreffen tabellen waarin uitkomsten uitgesplitst zijn naar etniciteit. Bij de uitkomsten is een beknopte toelichting opgenomen. Onderhavig rapport moet dan ook gezien worden als een tabellenrapport. De belangrijkste uitkomsten bespreken we in deze samenvatting.

Aandeel allochtone afgestudeerden

In de loopbaanmonitor onderwijs ziet de verdeling over etniciteiten er als volgt uit. Van de afgestudeerden van de pabo in de periode 2003 tot met 2006 is 3,1 procent westers allochtoon en 2 procent niet-westers allochtoon. Van de afgestudeerden van de lerarenopleiding vo (inclusief de universitaire lerarenopleiding) is 6,2 procent westers allochtoon en 3,6 procent niet-westers allochtoon.

Eerste arbeidsmarktpositie

Afgestudeerden van de pabo gaan na afstuderen voor het merendeel in het onderwijs werken (over de gehele populatie 71,3 procent). Westerse allochtonen gaan minder vaak in het onderwijs werken dan autochtonen (67,3 procent, een significant verschil). Het aandeel niet-westerse allochtonen dat in het onderwijs gaat werken is 74,3 procent, hoger dan het betreffende aandeel bij autochtonen. Overigens een niet significant verschil.

Ook afgestudeerden van de lerarenopleiding vo gaan voor het merendeel in het onderwijs werken. Het aandeel afgestudeerden dat in het onderwijs gaat werken is ongeveer 70 procent. Voor niet-westerse allochtonen ligt dit aandeel met 63,3 procent significant lager. Dit betekent niet dat niet-westerse allochtonen vaker buiten het onderwijs gaan werken, niet-westerse allochtonen vallen na afstuderen vaker onder de categorie zonder baan (doorstuderen, vrijwilligerswerk, werkzoekend, zorgtaken et cetera).

Het vinden van een baan na afstuderen

Afgestudeerden van de pabo die in het onderwijs zijn gaan werken hebben er in minder dan 6 procent van de gevallen langer dan drie maanden over gedaan om hun eerste baan te vinden. Voor de niet-westerse allochtone afgestudeerden blijkt het aandeel dat meer dan drie maanden nodig heeft om de eerste baan te vinden significant hoger te liggen

(11,4 procent versus 5,5 procent voor het gemiddelde). Desalniettemin vinden zowel autochtonen als allochtonen snel na afstuderen van de pabo een baan.

Afgestudeerden van de lerarenopleiding vo vinden vrij snel na afstuderen een baan. Onder niet-westerse allochtonen ligt het aandeel met direct een baan significant lager dan het vergelijkbare aandeel onder autochtonen (respectievelijk 84,7 procent en 91,3 procent). Ondanks het verschil vindt het merendeel van de niet-westerse allochtonen eveneens snel een baan.

Niet alleen zijn er gegevens beschikbaar over de eerste baan, ook is bekend in hoeverre afgestudeerden moeite hebben ervaren bij het vinden van de baan die zij een half jaar na afstuderen bekleden¹. Voor het merendeel (72 procent) van de afgestudeerden van de pabo geldt dat zij weinig of geen moeite hebben ervaren bij het vinden van die baan. Niet-westerse allochtonen ervaren relatief het minst vaak moeite, het verschil is overigens niet significant. Desondanks is het opvallend dat niet-westerse allochtonen minder moeite lijken te hebben omdat voor het vinden van de eerste baan de zoekduur juist iets langer blijkt te zijn.

Afgestudeerden van de lerarenopleiding vo hebben weinig moeite ondervonden bij het vinden van de baan die zij een half jaar na afstuderen hebben. Ruim 85 procent ervaart weinig of geen moeite. Dit aandeel ligt onder niet-westerse allochtonen significant lager (75 procent).

Een loopbaan in het onderwijs

Van de afgestudeerden van de pabo die in het onderwijs zijn gaan werken, verwacht een kleine 77 procent tien jaar of langer in het onderwijs te werken. Onder niet-westerse allochtonen ligt dit aandeel significant lager (een kleine 70 procent).

Onder afgestudeerden van de lerarenopleiding vo zijn er weinig verschillen tussen autochtonen en allochtonen. Ongeveer 65 procent denkt aan een carrière van tien jaar of langer in het onderwijs.

Van de afgestudeerden die voor 2003 zijn afgestudeerd zijn de zogeheten loopbaanpatronen bekend. Onder afgestudeerden van de lerarenopleiding komt de *leraar voor het leven* verreweg het meest voor. De leraar voor het leven is het patroon waarbij de afgestudeerde na afronding van de lerarenopleiding als leraar in het onderwijs gaat werken en zonder onderbreking in het onderwijs werkzaam is gebleven als leraar of in een andere functie. Voor westerse allochtonen is het aandeel *leraren voor het leven* significant lager, maar nog steeds verreweg het meest voorkomende patroon. Niet-westerse allochtonen zijn iets minder vaak *leraar voor het leven*, het verschil is niet significant. Ook onder de afgestudeerden van de lerarenopleiding vo komt de *leraar voor het leven* het meeste voor. Er zijn hierin nauwelijks verschillen tussen autochtonen en allochtonen.

¹ Dit kan uiteraard ook de eerste baan zijn

Instroommotieven en tevredenheid

Voor de meeste afgestudeerden van de pabo zijn *leren werken met kinderen/jongeren* en *leren overdragen van kennis* motieven om te beginnen aan de lerarenopleiding. Ook *zelfstandig kunnen werken als leraar*, *zelfontplooiing* en *maatschappelijk nuttig bezig zijn als leraar* zijn veel genoemde motieven. Niet westerse allochtonen noemen *zelfontplooiing* en *maatschappelijk nuttig bezig zijn als leraar* vaker voor als motief dan autochtone afgestudeerden.

In het BaO is het aandeel personen dat in het algemeen tevreden is ruim in de meerderheid. Het aandeel onder niet-westerse allochtonen is lager dan onder autochtonen. Allochtonen zijn duidelijk minder vaak tevreden over de salarisontwikkeling. Sowieso zijn weinig afgestudeerden tevreden over de salarisontwikkeling.

Onder afgestudeerden van de lerarenopleiding vo is het opvallend dat het motief *de vakken leken mij interessant* significant tussen de groepen verschilt als keuzemotief voor de lerarenopleiding. Voor autochtonen is *de vakken leken mij interessant* het belangrijkste motief, voor allochtonen is dat het *leren overdragen van kennis*. Verder scoren de motieven *Maatschappelijk nuttig bezig zijn als leraar*, *Mogelijkheid tot combinatie van arbeid en zorgtaken in later werk*, *Goede kansen op een baan na afstuderen*, *Veel vrije tijd als leraar* en *Goed salaris als leraar* beduidend hoger onder niet-westerse allochtonen.

Over algemeen zijn de afgestudeerden van de lerarenopleiding vo die werkzaam zijn in het onderwijs tevreden over hun loopbaan. Niet-westerse allochtone zijn minder vaak tevreden over hun loopbaan dan autochtonen afgestudeerden. Op de verschillende deelaspecten zijn geen duidelijke verschillen aan te wijzen.

1 Inleiding

1.1 Achtergrond

De Loopbaanmonitor Onderwijs is een onderzoek dat onder afgestudeerden van de lerarenopleiding wordt gehouden. Doel van het onderzoek is het vaststellen van arbeidsmarktposities van afgestudeerden van de lerarenopleiding. De Loopbaanmonitor Onderwijs wordt uitgevoerd door ECORYS in samenwerking met het RISBO, in opdracht van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

Met vragenlijsten onder afgestudeerden van de lerarenopleidingen voor basisonderwijs (BaO) en voortgezet onderwijs (VO) worden onder andere arbeidsmarktposities, baankenmerken, en motivatie voor studiekeuzes en baanwisselingen in kaart gebracht. De Loopbaanmonitor Onderwijs kent twee type metingen:

- een brede meting, onderzoek onder afgestudeerden over een langere periode;
- jaarlijkse cohortmeting onder recente afgestudeerden (drie peilmomenten).

In het verleden is twee keer een brede meting uitgevoerd en zijn er cohortmetingen uitgevoerd voor de jaargangen 2003 tot en met 2006. Een belangrijk verschil tussen cohortmeting en brede meting is het aantal afgestudeerden dat per afstudeerjaargang wordt benaderd.

De Loopbaanmonitor Onderwijs heeft betrekking op alle afgestudeerden van de lerarenopleiding en beschrijft dan ook de uitkomsten voor de gehele populatie. Bij het SBO bestaat er behoefte aan arbeidsmarktgegevens van *allochtone afgestudeerden van de lerarenopleiding*. Daarom heeft het SBO ECORYS verzocht op basis van de Loopbaanmonitor Onderwijs een aantal gegevens over *allochtone afgestudeerden van de lerarenopleiding* samen te vatten in een aantal tabellen. Met deze tabellenrapportage komt ECORYS aan dit verzoek tegemoet.

1.2 Onderzoeksvragen

De tabellenrapportage beantwoordt de volgende onderzoeksvragen:

- Hoe zijn de verschillende nationaliteiten en de eerste en de tweede generaties vertegenwoordigd binnen de groep allochtonen?
- Hoe ziet het profiel van de allochtone afgestudeerden eruit in vergelijking met de autochtone afgestudeerden (verschillen in populatie naar geslacht, afstudeerleeftijd, vooropleiding)?
- Welke arbeidsmarktpositie bekleden allochtonen en autochtonen (baan binnen het onderwijs, baan buiten het onderwijs, overig)?

- Welke redenen zijn er voor allochtonen om buiten het onderwijs te werken en verschillen deze redenen voor autochtonen?
- Hoe zien de loopbaanverwachtingen van allochtonen eruit? Hoe lang denken zij in het onderwijs werkzaam te blijven?
- Hoe zien de baankenmerken (type dienstverband, omvang dienstverband) van allochtonen en autochtonen eruit, onderscheiden naar baan binnen en buiten het onderwijs?
- Bestaan er verschillen tussen allochtone en autochtone afgestudeerden die zij hebben gehad in het vinden van hun eerste baan?
- Hoe zien de loopbaanpatronen van allochtonen en autochtonen eruit?
- Bestaan er verschillen in instroommotieven voor de lerarenopleiding tussen allochtone en autochtone afgestudeerden?
- Bestaan er verschillen in uitstroommotieven om het onderwijs te verlaten tussen allochtone en autochtone afgestudeerden?
- Bestaan er verschillen in loopbaantevredenheid onder allochtone en autochtone afgestudeerden?

1.3 Aanpak

Zoals aangegeven, kent de loopbaanmonitor verschillende metingen. De volgende tabel toont het aantal waarnemingen voor de verschillende metingen.

Tabel 1.1 Loopbaanmonitor: aantal respondenten per meting naar etniciteit

	Autochtoon	Westers allochtoon	Niet-westers allochtoon
Brede meting 1 (meerdere cohorten in periode 1970-2003)	8.584	428	187
Brede meting 2 (meerdere cohorten in periode 1970-2006)	3.542	141	84
Cohort 2003	2.897	99	63
Cohort 2004	1.951	222	120
Cohort 2005	4.427	149	96
Cohort 2006	3.017	141	84

* De definities van de verschillende etniciteiten zijn in bijlage 1 opgenomen.

Naast een verschil in het aantal benaderde respondenten bestaat er tussen de brede meting en de cohortmeting een belangrijk inhoudelijk verschil in de vragenlijst. De vragenlijsten van de brede meting gaan over een langere loopbaan met verschillende loopbaanstappen en de motieven hiervoor. De vragenlijsten van de cohortmetingen beperken zich tot het begin van de loopbaan en de eerste vervolgstappen op de arbeidsmarkt. Als gevolg van de inhoudelijke verschillen in vragenlijsten zijn ook de analysemogelijkheden tussen brede meting en cohortmeting verschillend.

Het aantal (niet-westerse) allochtonen *per meting* is in absolute zin te laag om betrouwbare gedetailleerde uitsplitsingen te laten zien. Daarom zijn de gegevens van de verschillende metingen gekoppeld tot een grote dataset (cohort 2003 tot en met 2006). Bij gebruik van de gegevens uit de brede meting is de cohortenindeling verbreed. Hierdoor

worden eigenlijk ook een aantal afstudeerjaargangen gekoppeld. De verbrede cohortindeling is eveneens toegepast in het ORD paper *De beroepsloopbaan van allochtone leraren in het primair en voortgezet onderwijs*.

Representativiteit en significantie

Voor de verschillende cohortmetingen betreft de respons rond de dertig procent van de benaderde populatie. Drie van de vier cohorten zijn integraal benaderd. In de verschillende cohortstudies is de representativiteit van de respons onderzocht op basis van leeftijd en geslacht. De conclusie in de cohortstudies is dat voor deze kenmerken de respons representatief is. Ook voor de brede meting is de respons representatief.

Over de vertegenwoordiging van het aantal allochtonen in de loopbaanmonitor zijn geen exacte uitspraken te doen, omdat populatiegegevens hierover ontbreken. Ook is het zo dat de meeste tabellen een verdeling laten zien voor verschillende groepen. Representativiteit in aantallen is in dergelijke tabellen minder belangrijk. In dergelijke tabellen is de vraag of een verschil wel of niet significant is interessanter. In de beschrijving bij de tabellen is aangegeven of verschillen significant zijn. Hierbij zijn autochtonen als referentie groep genomen en is met een chi-kwadraat getoetst ($\alpha=0,1$). De toets op significantie houdt rekening met het beperkte aantal waarnemingen dat er voor allochtonen is.

2 Afgestudeerden van de pabo

2.1 Leeswijzer

Dit hoofdstuk beschrijft een aantal aspecten van de afgestudeerden van de pabo. Globaal is hierbij een onderscheid te maken tussen de recent afgestudeerden van de lerarenopleiding (2003-2006) en de afgestudeerden van voor 2003. Dit verschil komt overeen met het in hoofdstuk 1 beschreven verschil tussen cohortmeting en brede meting.

Van de recent afgestudeerden beschrijven we:

- Het profiel van de allochtone afgestudeerden in vergelijking met de autochtone afgestudeerden (het aandeel allochtonen, vooropleiding, afstudeerleeftijd).
- De arbeidsmarktpositie die allochtonen en autochtonen na afstuderen bekleden, inclusief de onderscheiden baankenmerken (type dienstverband, omvang dienstverband).
- De inspanningen die afgestudeerden van de lerarenopleiding moeten doen bij het vinden van een baan.
- Loopbaanverwachtingen, met name de verwachte duur van de carrière in het onderwijs.

Van de afgestudeerden die voor 2003 zijn afgestudeerd beschrijven we:

- de redenen die er zijn om voor de lerarenopleiding te kiezen;
- de loopbaanpatronen;
- de loopbaantevredenheid.

In de beschrijving gaat het steeds om een verdeling. De verdeling wordt weergegeven voor drie groepen, te weten

- autochtoon;
- westerse allochtoon;
- niet-westerse allochtoon.

2.2 De lerarenopleiding

De onderstaande tabel geeft weer hoe groot het aandeel allochtone afgestudeerden van de pabo is. Ter indicatie is ook het aantal waarnemingen opgenomen.

Tabel 2.1 Afgestudeerden van de pabo naar etniciteit in de loopbaanmonitor cohorten 2003 t/m 2006

	N=	Aandeel
Nederlands	8.733	95,0%
Westerse allochtoon	282	3,1%
Niet-westerse allochtoon	180	2,0%
Totaal	9.195	100,0%

De tabel laat zien dat iets meer dan 5 procent van de afgestudeerden allochtoon is. Het merendeel hiervan is westerse allochtoon. Van een deel van de respondenten is de etniciteit onbekend. Hun etniciteit is daarom niet in de tabel opgenomen.

De volgende tabel laat zien wat de vooropleiding van de afgestudeerden van de pabo is.

Tabel 2.2 Hoogste vooropleiding afgestudeerden van de pabo in de loopbaanmonitor cohorten 2003 t/m 2006 (N=9.178)

	Wo	Hbo	Vwo, hbs	Havo	Mbo	Overig
Nederlands	3,0%	10,4%	11,1%	48,8%	24,5%	2,2%
Westerse allochtoon	6,0%	13,5%	12,8%	41,5%	22,0%	4,3%
Niet-westerse allochtoon	3,4%	15,1%	5,6%	45,8%	26,8%	3,4%
Totaal	3,1%	10,6%	11,0%	48,5%	24,4%	2,3%

Uit Tabel 2.2 blijkt dat 6 procent van de westerse allochtonen al een universitaire studie hebben afgerond voordat ze met een lerarenopleiding beginnen, dit ten opzichte van het gemiddelde van 3,1 procent. De vooropleiding van de niet-westerse allochtonen voordat ze aan de lerarenopleiding beginnen, is erg divers. Niet-westerse allochtonen hebben vaker een hbo-opleiding, zij hebben daarentegen minder vaak havo of vwo als hoogste vooropleiding.

Tabel 2.3 geeft de leeftijdsverdeling van de afgestudeerden

Tabel 2.3 Leeftijdsverdeling van de afstudeerleeftijd in de loopbaanmonitor cohorten 2003 t/m 2006 (N=9.008)

	< 20 jaar	20-29 jaar	30-39 jaar	40-49 jaar	> 50 jaar
Nederlands	1,7%	80,5%	8,7%	8,1%	1,0%
Westerse allochtoon		72,1%	14,4%	10,9%	2,6%
Niet-westerse allochtoon	1,4%	72,1%	17,1%	8,6%	0,7%
Totaal	1,6%	80,1%	9,1%	8,2%	1,1%

Het merendeel van de respondenten studeert af in de leeftijdsklasse van 20 tot 29 jaar. Dit geldt ook voor allochtonen. De afstudeerleeftijd kent voor allochtonen echter een grotere spreiding. Relatief meer allochtonen studeren af van de lerarenopleiding na hun dertigste of zelfs veertigste jaar. De verschillen zijn significant.

Dat de allochtone afgestudeerden iets ouder zijn dan de autochtone afgestudeerden blijkt ook uit de mediane afstudeerleeftijd die voor allochtonen hoger ligt dan voor autochtonen. De mediane afstudeerleeftijd is voor autochtonen 23 tegenover 24 voor westerse allochtonen en niet-westerse allochtonen.

2.3 Arbeidsmarktpositie en baankenmerken

2.3.1 Arbeidsmarktpositie

De onderstaande tabel gaat in op de arbeidsmarktpositie na afstuderen van de pabo. Er zijn drie categorieën onderscheiden:

- werkend in het onderwijs;
- werkend buiten het onderwijs;
- overig.

‘Overig’ betreft diegenen die geen betaalde baan hebben, Dit kan zijn vanwege doorstuderen, zorgtaken, vrijwilligerswerk, werkloosheid et cetera.

Tabel 2.4 Arbeidsmarktpositie na afstuderen pabo, cohorten 2003 t/m 2006 (N = 9.147)

	Werkend in het onderwijs	Werkend buiten het onderwijs	Overig
Nederlands	71,4%	9,9%	18,8%
Westerse allochtoon	67,3%	14,2%	18,5%
Niet-westerse allochtoon	74,3%	9,5%	16,2%
Totaal	71,3%	10,0%	18,7%

Uit Tabel 2.4 komt naar voren dat zowel de meeste autochtonen als allochtonen na afstuderen van de pabo in het onderwijs gaan werken. Significant is dat de westerse allochtonen relatief vaker buiten het onderwijs gaan werken. Niet significant is dat het aandeel niet-westerse allochtonen dat in het onderwijs gaat werken boven het gemiddelde ligt.

2.3.2 Baankenmerken

Voltijd/deeltijd

In de onderstaande gegevens wordt een onderscheid in voltijd en deeltijd gemaakt. Wij maken de volgende kantekeningen. Voor de verschillende cohorten zijn de vragen niet op dezelfde wijze gesteld. Zo is voor de cohorten 2003 en 2004 gevraagd naar het aantal uren. Voor cohort 2005 en 2006 is gevraagd naar voltijd/deeltijd, waarbij voor cohort 2006 ook de categorie ‘wisselend’ als mogelijkheid was opgenomen. Vanwege het verschil in vraagstelling tussen enerzijds 2003 en 2004 en anderzijds 2005 en 2006 heeft de onderstaande tabel alleen betrekking op de cohorten 2005 en 2006.

Tabel 2.5 Aandeel voltijders en deeltijders werkzaam in het BaO cohort 2005-2006 (N=3.126)

	Voltijd	Deeltijd
Nederlands	55,6%	44,4%
Westerse allochtoon	53,4%	46,6%
Niet-westerse allochtoon	57,3%	42,7%
Totaal	55,6%	44,4%

Bovenstaande tabel laat zien dat niet-westerse allochtonen werkzaam in het BaO vaker een voltijd baan hebben dan autochtonen. Westerse allochtonen hebben net iets minder vaak een voltijd baan. Overigens is hier het aantal waarnemingen te gering om te spreken van significante verschillen.

Aanstelling

Evenals de gegevens over werken in voltijd of deeltijd hebben de onderstaande gegevens alleen betrekking op de cohorten 2005 en 2006. Voor cohort 2003 zijn geen gegevens opgevraagd over het type aanstelling. Voor cohort 2004 was de categorisering aanzienlijk beperkter dan voor de cohorten 2005 en 2006.

Tabel 2.6 Type contract werkzaam in het BaO cohort 2005-2006 (N=4.299)

	Vast contract	Tijdelijk < 1 jaar	Tijdelijk 1 jaar	Tijdelijk > 1 jaar	Oproep	Inval/vervanging	Overig
Nederlands	35,8%	23,6%	22,1%	2,0%	7,9%	6,1%	2,4%
Westerse allochtoon	36,5%	21,2%	23,2%	2,5%	10,3%	4,4%	2,0%
Niet-westerse allochtoon	37,6%	21,4%	20,2%	4,0%	9,8%	4,0%	2,9%
Totaal	35,9%	23,4%	22,1%	2,1%	8,1%	6,0%	2,4%

Van de afgestudeerden die in het BaO werken, heeft een kleine 36 procent een vast contract, 23 procent een tijdelijk contract korter dan een jaar en 22 procent een tijdelijk contract van een jaar. Allochtonen blijken iets vaker een vaste aanstelling te hebben. De verschillen zijn overigens niet significant. Verder blijken allochtonen iets vaker een oproepcontract te hebben en zijn autochtonen vaker invalkrachten. Ook hier zijn de verschillen niet significant.

2.4 Het vinden van een baan

Werkloosheid voorafgaand aan de eerste baan

De werkloosheidsduur voorafgaande aan de eerste baan na afstuderen is alleen bekend voor de cohorten 2005-2006.

Tabel 2.7 Aandeel afgestudeerden van de pabo en de duur van de werkloosheid tot de eerste baan cohorten 2005-2006 (N=4.534)

	Direct een baan	0-3 maanden	Meer dan 3 maanden
Nederlands	77,2%	13,5%	9,3%
Westerse allochtoon	80,3%	10,6%	9,2%
Niet-westerse allochtoon	71,4%	12,6%	15,9%
Totaal	77,1%	13,3%	9,6%

Afgestudeerden van de pabo hebben er in minder dan tien procent van de gevallen langer dan drie maanden over gedaan om hun eerste baan te vinden. Voor de niet-westerse allochtone afgestudeerden blijkt het aandeel dat meer dan drie maanden nodig heeft significant hoger te liggen. Niet-westerse allochtonen hebben een lager aandeel afgestudeerden die direct na afstuderen een baan vinden.

Blijven werken op de stageschool

Aan de afgestudeerden uit de cohorten 2005 en 2006 is gevraagd of zij op een van hun stagescholen zijn gaan werken. Aan de afgestudeerden uit cohort 2004 is dit ook gevraagd, zij het dat de vraagstelling iets anders was. Aan de afgestudeerden uit 2003 is de vraag niet voorgelegd.

Tabel 2.8 Aandeel personen dat in het BaO op een stageschool gaat werken cohort 2004-2006 (N=4.820)

	Op stageschool	Niet op stageschool
Nederlands	36,4%	63,6%
Westerse allochtoon	33,3%	66,7%
Niet-westerse allochtoon	44,7%	55,3%
Totaal	36,5%	63,5%

Bovenstaande tabel laat zien dat bij het vinden van een baan in het BaO niet-westerse allochtonen deze baan relatief vaak vinden op de school waar zij stage hebben gelopen.

Moeite met het vinden van de huidige baan (moment van enquêteren)

De moeite die afgestudeerden van de lerarenopleiding hebben ondervonden om hun huidige baan (moment van enquêteren) te verwerven, is alleen bekend voor de cohorten 2005-2006. Voor cohort 2004 was de categorisering afwijkend. Voor cohort 2003 is de vraag niet gesteld.

Tabel 2.9 Aandeel afgestudeerden van de pabo en de moeite bij het vinden van de baan op moment van enquêteren cohorten 2005-2006 (N=4.220)

	Zeer veel moeite	Veel moeite	Weinig moeite	Geen moeite
Nederlands	8,2%	19,5%	44,1%	28,2%
Westerse allochtoon	10,0%	17,6%	40,7%	31,7%
Niet-westerse allochtoon	7,9%	15,3%	41,6%	35,3%
Totaal	8,3%	19,2%	43,8%	28,6%

Voor het merendeel van de afgestudeerden van de pabo geldt dat zij weinig of geen moeite hebben ervaren bij het vinden van hun huidige baan. Niet-westerse allochtonen ervaren relatief het minst vaak moeite.

2.5 Carrièreverwachtingen

De volgende tabel gaat in op de carrièreverwachtingen van de afgestudeerden. De tabel toont de verwachting van afgestudeerden die in het onderwijs zijn gaan werken ten aanzien van hun carrière duur in het onderwijs.

Tabel 2.10 Aandeel respondenten dat een bepaalde carrièreduur verwacht in het BaO, 2003 t/m 2006 (N = 5.612)

	Minder dan een jaar	Een tot twee jaar	Drie tot vijf jaar	Vijf tot tien jaar	Langer dan tien jaar
Nederlands	1,4%	1,9%	6,7%	13,2%	76,8%
Westerse allochtoon	1,4%	0,9%	9,5%	15,2%	73,0%
Niet-westerse allochtoon	1,9%	2,6%	8,4%	17,5%	69,5%
Totaal	1,4%	1,9%	6,9%	13,4%	76,5%

Cohort 2006 is omgerekend, voor cohort 2006 was er ook de mogelijkheid *weet niet* in te vullen.

Uit de tabel komt naar voren dat de meeste afgestudeerden van de pabo die in het onderwijs zijn gaan werken, verwachten langer dan tien jaar in het onderwijs te werken. Significant is dat er relatief minder allochtonen zijn die een carrière van tien jaar of langer in het onderwijs ambiëren. Dit komt doordat er meer allochtonen zijn die uitgaan van een loopbaan van vijf tot tien jaar of zelfs van drie tot vijf jaar.

2.6 Loopbanen

Deze paragraaf gaat in op de loopbaan van afgestudeerden van de lerarenopleiding. De in deze paragraaf gepresenteerde uitkomsten zijn gebaseerd op de zogeheten brede meting. In tegenstelling tot de voorgaande paragraaf gaat het dus niet om recent afgestudeerden van de lerarenopleiding, maar om afgestudeerden van de lerarenopleiding over een lange periode.

2.6.1 Instroommotieven voor de lerarenopleiding

Tabel 2.11 De instroommotieven voor de pabo (% waarvoor motief van invloed) (N=7.166)

	Autochtonen	Westerse allochtonen	Niet-westerse allochtonen
Leren werken met kinderen/jongeren	88,6%	84,3%	84,2%
Leren overdragen van kennis	76,4%	75,7%	76,3%
Zelfstandig kunnen werken als leraar	53,1%	52,8%	55,8%
Zelfontplooiing	49,7%	52,8%	62,3%
Maatschappelijk nuttig bezig zijn als leraar	48,8%	52,2%	57,0%

Tabel 2.11 laat zien voor welk deel van de afgestudeerden een bepaald motief van invloed is geweest op de keuze voor de pabo. In de bijlage staat een uitgebreide tabel. Tussen allochtonen en autochtonen bestaan een aantal verschillen in het belang van bepaalde motieven. De verschillen tussen westerse allochtonen en autochtonen zijn kleiner dan de verschillen tussen niet-westerse allochtonen en autochtonen.

De belangrijkste verschillen tussen niet-westerse allochtonen en autochtonen bestaan bij *Veel afwisseling in leraarberoep* (zie bijlage) en *Zelfontplooiing*. *Veel afwisseling in leraarberoep* is voor niet-westerse allochtonen aanzienlijk minder belangrijk (9 procentpunt lager). Daarentegen is *Zelfontplooiing* veel belangrijker voor niet-westerse

allochtonen (13 procentpunt hoger). Verder scoort *Maatschappelijk nuttig bezig zijn als leraar, goed salaris als leraar* (zie bijlage) en *beroep van leraar stond goed aangeschreven* (zie bijlage) onder niet-westerse allochtonen hoger. *Heb nooit iets anders gewild* (zie bijlage) is juist minder belangrijk. *Heb nooit iets anders gewild* is overigens ook voor westerse allochtonen minder belangrijk.

2.6.2 Loopbaanpatronen

In de loopbaanmonitor worden de zogenaamde loopbaanpatronen vastgesteld. Het loopbaanpatroon is een nominale variabele en kent de volgende vier waarden, waarbij elke waarde staat voor een bepaald loopbaantype:

Type 1 – De leraar voor het leven (altijd onderwijs, altijd gewerkt, geen functiewisseling)

Dit is het patroon waarbij de afgestudeerde direct na afronding van de lerarenopleiding als leraar in het onderwijs gaat werken en tot op heden zonder onderbreking in het onderwijs werkzaam is gebleven als leraar of in een andere functie.

Type 2 – Uitstromer (werkzaam binnen onderwijs – buiten onderwijs)

Dit loopbaanpatroon bestaat uit personen die (ooit) in het onderwijs hun loopbaan zijn gestart, maar na verloop van tijd zijn uitgestroomd en niet meer in het onderwijs zijn teruggekeerd.

Type 3 – Herintreder (altijd onderwijs met periode buiten arbeidsmarkt, geen functiewisseling)

Dit is het patroon waarbij de afgestudeerde na afronding van de lerarenopleiding als leraar gaat werken, geen functiewijziging heeft meegemaakt, maar wel een periode buiten de arbeidsmarkt is geweest, al dan niet in een betaalde baan.

Type 4 – Verloren talent (altijd buiten het onderwijs)

Een deel van de afgestudeerden heeft weliswaar een diploma gehaald van de lerarenopleiding, maar heeft direct na afstuderen gekozen voor een baan buiten het onderwijs en is daar (tot op heden) ook gebleven. Ook zij die van meet af aan terecht zijn gekomen in een positie buiten de arbeidsmarkt (huishouden of vervolgstudie) en nooit een betaalde baan hebben gehad, rekenen we tot dit type.

Het loopbaanpatroon is voor de individuele respondent dynamisch. Voor een respondent kan het patroon in 2007 anders zijn dan het patroon in 2003. In de onderstaande tabel zijn de loopbaanpatronen uit de eerste brede meting opgenomen (exclusief 2003).

Tabel 2.12 Loopbaanpatronen voor afgestudeerden van de pabo (N=4.983)

	Leraar voor het leven	Herintreder	Uitstromer	Verloren talent
Nederlands	65,9%	18,5%	11,1%	4,5%
Westerse allochtoon	56,5%	18,8%	17,6%	7,1%
Niet-westerse allochtoon	62,0%	19,5%	14,1%	4,4%
Totaal	65,8%	18,5%	11,2%	4,5%

Deze tabel laat zien dat de leraar voor leven het meest voorkomende loopbaanpatroon is. Voor westerse allochtonen is het aandeel significant lager, maar nog steeds verreweg het

meest voorkomende patroon. Niet-westerse allochtonen zijn iets minder vaak leraar voor het leven en vaker uitstromer. De verschillen zijn niet significant.

2.6.3 Loopbaantevredenheid

Tabel 2.13 Aandeel respondenten dat tevreden is over de loopbaan en de tevredenheid over aspecten die daarop van invloed zijn, personen werkzaam in het BaO (N=5.245)

	Autochtonen	Westerse allochtonen	Niet-westerse allochtonen
Algemene tevredenheid	76,2%	67,7%*	72,0%
a. Salarisontwikkeling	24,3%	16,9%*	11,3%*
b. Zelfontplooiing	65,1%	61,6%	65,0%
c. Ontwikkeling van verantwoordelijkheid	73,2%	66,5%*	68,8%
d. Vakinhoudelijke ontwikkeling	62,1%	59,9%	57,5%
e. Maatschappelijk nuttig bezig zijn	65,6%	64,2%	72,2%
f. Mogelijkheid tot leidinggeven	47,0%	38,3%*	41,3%
g. Samenwerking met anderen (teamwork)	73,6%	71,6%	68,8%
h. Bijdragen aan de ontwikkeling van de organisatie	56,6%	52,0%	58,8%
i. Verwezenlijking van ambities	45,3%	46,0%	39,5%
j. Snelheid in carrièreontwikkeling	25,8%	21,7%	23,1%
k. Combineren van werk- en thuissituatie	54,0%	53,1%	40,0%*

* Significant verschil met autochtoon.

In het BaO is het aandeel personen dat in het algemeen tevreden is ruim in de meerderheid. Het aandeel onder niet-westerse allochtonen is lager dan onder autochtonen. Over de tevredenheid van de verschillende deelaspecten bestaan verschillen tussen allochtonen en autochtonen. Allochtonen zijn duidelijk minder vaak tevreden over de salarisontwikkeling. In ieder geval zijn weinig afgestudeerden tevreden over de salarisontwikkeling.

3 Afgestudeerden van de lerarenopleiding vo

3.1 Leeswijzer

Dit hoofdstuk is analoog aan het voorgaande hoofdstuk en gaat in op de loopbaanaspecten van de afgestudeerden van de lerarenopleiding vo.

Van de recent afgestudeerden beschrijven we:

- het profiel van de afgestudeerde allochtonen in vergelijking met de afgestudeerde autochtonen (het aandeel allochtonen, vooropleiding, afstudeerleeftijd);
- de arbeidsmarktpositie van allochtonen en autochtonen na afstuderen, inclusief de onderscheiden baankenmerken (type dienstverband, omvang dienstverband);
- de inspanningen die afgestudeerden van de lerarenopleiding doen om een baan te vinden;
- de loopbaanverwachtingen, in het bijzonder de verwachte duur van de carrière in het onderwijs.

Van de afgestudeerden die voor 2003 zijn afgestudeerd beschrijven we:

- de redenen die er zijn om voor de lerarenopleiding te kiezen;
- de loopbaanpatronen;
- de loopbaantevredenheid.

3.2 Naar de lerarenopleiding

De onderstaande tabel geeft weer hoe groot het aandeel allochtone afgestudeerden van de lerarenopleiding vo is. Ter indicatie is ook het aantal waarnemingen opgenomen.

Tabel 3.1 Afgestudeerden van de lerarenopleiding vo naar etniciteit in de loopbaanmonitor cohorten 2003 t/m 2006

	N=	Aandeel
Nederlands	4.226	90,3%
Westerse allochtoon	289	6,2%
Niet-westerse allochtoon	167	3,6%
Totaal	4.682	100,0%

De tabel laat zien dat bijna tien procent van de afgestudeerden allochtoon is, waarvan het merendeel westers allochtoon is. Van een deel van de respondenten is de etniciteit onbekend. Hun etniciteit is daarom niet in de tabel opgenomen.

De volgende tabel laat zien wat de vooropleiding is van de afgestudeerden van de lerarenopleiding vo.

Tabel 3.2 Hoogste vooropleiding afgestudeerden van de lerarenopleiding vo in de loopbaanmonitor cohorten 2003 t/m 2006 (N=4.669)

	Wo	Hbo	Vwo, hbs	Havo	Mbo	Overig
Nederlands	14,5%	26,2%	11,7%	27,5%	17,5%	2,5%
Westerse allochtoon	24,7%	23,3%	17,0%	22,9%	9,7%	2,4%
Niet-westerse allochtoon	13,8%	24,6%	12,6%	25,7%	20,4%	3,0%
Totaal	15,1%	26,0%	12,1%	27,2%	17,1%	2,5%

Uit Tabel 3.2 blijkt dat bijna een kwart van de westerse allochtonen al een universitaire studie hebben afgerond voordat ze met een lerarenopleiding vo beginnen, dit ten opzichte van het gemiddelde van 15,1 procent. De vooropleiding van de niet-westerse allochtonen, voordat ze aan de lerarenopleiding beginnen, is erg divers. Niet-westerse allochtonen hebben vaker een hbo-opleiding, zij hebben daarentegen minder vaak havo of vwo als hoogste vooropleiding. De verschillen zijn te klein om significant te zijn.

Tabel 3.3 geeft de leeftijdsverdeling van de afgestudeerden.

Tabel 3.3 Leeftijdsverdeling van de afstudeerleeftijd in de loopbaanmonitor cohorten 2003 t/m 2006 (N=3.906)

	< 20 jaar	20-29 jaar	30-39 jaar	40-49 jaar	> 50 jaar
Nederlands	0,3%	56,3%	18,3%	19,7%	5,5%
Westerse allochtoon	1,3%	45,4%	22,1%	23,8%	7,5%
Niet-westerse allochtoon		47,1%	26,1%	23,9%	2,9%
Totaal	0,3%	55,3%	18,8%	20,1%	5,5%

Het merendeel van de respondenten studeert af in de leeftijdsklasse van 20 tot 29 jaar. Dit geldt ook de voor allochtonen. De afstudeerleeftijd kent voor allochtonen echter een grotere spreiding. Onder allochtonen zijn relatief meer afgestudeerden die na hun dertigste of zelfs veertigste jaar afstuderen van de lerarenopleiding. De verschillen zijn significant.

Dat de allochtone afgestudeerden iets ouder zijn dan de autochtone afgestudeerden blijkt ook uit de mediane afstudeerleeftijd die voor allochtonen hoger ligt dan voor autochtonen. De mediane afstudeerleeftijd is voor autochtonen 27 tegenover respectievelijk 31 en 30 voor westerse allochtonen en niet-westerse allochtonen.

3.3 Arbeidsmarktpositie en baankenmerken

De onderstaande tabel gaat in op de arbeidsmarktpositie na afstuderen van de lerarenopleiding vo. Er zijn drie categorieën onderscheiden: werken in het onderwijs, werken buiten het onderwijs en overig. 'Overig' betreft degenen die geen betaalde baan hebben. Dit kan zijn vanwege doorstuderen, zorgtaken, vrijwilligerswerk, werkloosheid et cetera.

Tabel 3.4 Arbeidsmarktpositie na afstuderen van de lerarenopleiding vo cohorten 2003 t/m 2006 (N = 4.642)

	Werkend in het onderwijs	Werkend buiten het onderwijs	Overig
Nederlands	70,2%	17,2%	12,6%
Westerse allochtoon	70,5%	12,8%	16,7%
Niet-westerse allochtoon	63,3%	12,7%	24,1%
Totaal	69,9%	16,8%	13,4%

Tabel 3.4 laat zien dat zowel de meeste autochtonen als allochtonen na afstuderen van de lerarenopleiding vo in het onderwijs gaan werken. Opvallend is dat de groepen westerse allochtonen en niet-westerse allochtonen vaker in de categorie overig vallen. Voor westerse allochtonen gaat dit ten koste van de categorie werken buiten het onderwijs. Voor niet-westerse allochtonen gaat dit ten koste van zowel het aandeel afgestudeerden dat is gaan werken in het onderwijs als het aandeel afgestudeerden dat is gaan werken buiten het onderwijs.

Voltijd/deeltijd

Bij de onderstaande gegevens waarin een onderscheid in voltijd en deeltijd wordt gemaakt, maken we de volgende kanttekeningen. Voor de verschillende cohorten zijn de vragen niet op dezelfde wijze gesteld. Zo is voor de cohorten 2003 en 2004 gevraagd naar het aantal uur. Voor cohort 2005 en 2006 is gevraagd naar voltijd/deeltijd, waarbij voor cohort 2006 ook de categorie ‘wisselend’ als mogelijkheid was opgenomen. Vanwege het verschil in vraagstelling tussen enerzijds 2003 en 2004 en anderzijds 2005 en 2006 heeft de onderstaande tabel alleen betrekking op de cohorten 2005 en 2006.

Tabel 3.5 Aandeel voltijders en deeltijders werkzaam in het vo cohort 2005-2006 (N=1.822)

	Voltijd	Deeltijd
Nederlands	38,3%	61,7%
Westerse allochtoon	34,2%	65,8%
Niet-westerse allochtoon	36,0%	64,0%
Totaal	37,8%	62,2%

In het vo hebben niet-westerse allochtonen en westerse allochtonen minder vaak een voltijd baan dan de autochtonen. De verschillen zijn overigens klein. Bovendien gaat het om geringe aantallen, waardoor geen sprake is van significante verschillen.

Aanstelling

Evenals de gegevens over voltijd en deeltijd werken, hebben de onderstaande gegevens alleen betrekking op de cohorten 2005 en 2006. Voor cohort 2003 zijn geen gegevens opgevraagd over het type aanstelling. Voor cohort 2004 was de categorisering aanzienlijk beperkter dan voor de cohorten 2005 en 2006.

Tabel 3.6 Type contract werkzaam in het vo cohort 2005-2006 (N=1.822)

	Vast contract	Tijdelijk <1 jaar	Tijdelijk 1 jaar	Tijdelijk >1 jaar	Oproep	Inval/vervanging	Overig
Nederlands	55,9%	10,6%	26,3%	2,5%	1,2%	1,1%	2,5%
Westerse allochtoon	53,5%	8,3%	29,6%	1,7%	2,6%	0,9%	3,5%
Niet-westerse allochtoon	46,8%	13,5%	28,8%	2,6%	2,6%	1,3%	4,5%
Totaal	55,1%	10,6%	26,7%	2,4%	1,4%	1,1%	2,8%

Afgestudeerden van de lerarenopleiding werkzaam in het vo hebben in 55 procent van de gevallen een vast contract. Voor niet-westerse allochtonen ligt het aandeel vaste contracten significant lager. Niet-westerse allochtonen hebben vaker een tijdelijk contract en dan vooral van een jaar en korter dan een jaar. Ook hebben niet-westerse allochtonen vaker een oproep contract of een contract uit de categorie 'overig'. Westerse allochtonen hebben minder vaak een contract van korter dan 1 jaar, zij hebben relatief vaker een contract van een jaar.

3.4 Het vinden van een baan

Werkloosheid voorafgaand aan de eerste baan

De werkloosheidsduur voorafgaande aan de eerste baan na afstuderen is alleen bekend voor de cohorten 2005-2006.

Tabel 3.7 Aandeel afgestudeerden van de lerarenopleiding vo en de duur van de werkloosheid tot de eerste baan cohorten 2005-2006 (N=2.958)

	Direct een baan	0-3 maanden	Meer dan 3 maanden
Nederlands	88,1%	6,6%	5,3%
Westerse allochtoon	84,0%	11,2%	4,8%
Niet-westerse allochtoon	80,5%	8,6%	10,9%
Totaal	88,1%	6,6%	5,3%

Afgestudeerden van de lerarenopleiding vo vinden vrij snel na afstuderen een baan. Net als afgestudeerden van de pabo ligt onder niet-westerse allochtonen het aandeel met direct een baan lager dan het vergelijkbare aandeel onder autochtonen. De aandelen met een lagere zoekduur liggen onder niet-westerse allochtonen hoger.

Blijven werken op de stageschool

Aan de afgestudeerden uit de cohorten 2005 en 2006 is gevraagd of zij op een van hun stagescholen zijn gaan werken. Aan de afgestudeerden uit cohort 2004 is dit ook gevraagd, zij het dat de vraagstelling iets anders was. Aan de afgestudeerden uit 2003 is de vraag niet voorgelegd.

Tabel 3.8 Aandeel personen dat in het vo op een stageschool gaat werken cohort 2004-2006 (N=2.501)

	Op stageschool	Niet op stageschool
Nederlands	41,0%	59,0%
Westerse allochtoon	38,6%	61,4%
Niet-westerse allochtoon	43,2%	56,8%
Totaal	40,9%	59,1%

In het vo werken niet-westerse allochtonen relatief vaker op hun stageschool. Het verschil is hier overigens niet significant.

Moeite met het vinden van de huidige baan (moment van enquêteren)

De moeite die afgestudeerden van de lerarenopleiding hebben ondervonden om hun huidige baan (moment van enquêteren) te verwerven, is alleen bekend voor de cohorten 2005-2006. Voor cohort 2004 was de categorisering afwijkend, voor 2003 is de vraag niet gesteld.

Tabel 3.9 Aandeel afgestudeerden van de lerarenopleiding vo en de moeite bij het vinden van de baan op moment van enquêteren cohorten 2005-2006 (N=2.990)

	Zeer veel moeite	Veel moeite	Weinig moeite	Geen moeite
Nederlands	2,1%	11,7%	45,4%	40,8%
Westerse allochtoon	4,0%	15,3%	40,5%	40,1%
Niet-westerse allochtoon	6,7%	18,0%	47,2%	28,1%
Totaal	2,6%	12,4%	45,1%	40,0%

Ruim 95 procent van de afgestudeerden de lerarenopleiding vo heeft weinig of geen moeite ervaren bij het vinden van de huidige baan. Westerse allochtonen ervaren iets meer moeite bij het vinden hun huidige baan dan autochtonen. Voor niet-westerse allochtonen valt op dat het aandeel ‘geen moeite’ aanzienlijk lager scoort dan onder autochtonen en westerse allochtonen. Niet-westerse allochtonen hebben meer moeite ervaren bij het vinden van hun huidige baan.

3.5 Carrièreverwachtingen

De volgende tabel gaat in op de carrièreverwachtingen van de afgestudeerden. De tabel toont de verwachting van afgestudeerden die in het onderwijs zijn gaan werken ten aanzien van hun carrièreduur in het onderwijs.

Tabel 3.10 Aandeel respondenten dat een bepaalde carrièreduur verwacht in het vo 2003 t/m 2006 (N = 2.938)

	Minder dan een jaar	Een tot twee jaar	Drie tot vijf jaar	Vijf tot tien jaar	Langer dan tien jaar
Nederlands	2,3%	3,7%	11,9%	17,3%	64,9%
Westerse allochtoon	3,4%	4,4%	7,9%	20,2%	64,0%
Niet-westerse allochtoon	3,5%	6,1%	7,0%	19,3%	64,0%
Totaal	2,4%	3,8%	11,4%	17,6%	64,8%

Cohort 2006 is omgerekend, voor cohort 2006 was er ook de mogelijkheid *weet niet* in te vullen.

Uit de tabel komt naar voren dat de meeste afgestudeerden van de lerarenopleiding vo die in het onderwijs zijn gaan werken, verwachten langer dan tien jaar in het onderwijs te werken. De verschillen tussen autochtoon en allochtoon zijn kleiner dan in het BaO. Het grootste verschil doet zich voor bij het aandeel ‘drie tot vijf jaar’. Dit aandeel is voor allochtonen lager. Zowel een kortere carrière duur als een langere carrière duur worden vaker verwacht door allochtonen.

3.6 Loopbanen

Deze paragraaf gaat in op de loopbaan van afgestudeerden van de lerarenopleiding. De in deze paragraaf gepresenteerde uitkomsten zijn gebaseerd op de zogeheten brede meting. In tegenstelling tot de voorgaande paragraaf gaat het dus niet om recente afgestudeerden van de lerarenopleiding, maar om afgestudeerden van de lerarenopleiding over een lange periode.

3.6.1 Instroommotieven voor de lerarenopleiding

Tabel 3.11 De instroommotieven voor de lerarenopleiding vo (% waarvoor motief van invloed) (N=5.163)

	Autochtonen	Westerse allochtonen	Niet-westerse allochtonen
Vakken leken mij interessant	73,6%	71,5%	65,1%
Leren overdragen van kennis	70,6%	73,4%	69,6%
Zelfontplooiing	62,8%	61,9%	60,6%
Leren werken met kinderen/jongeren	51,7%	46,5%	53,5%
Zelfstandig kunnen werken als leraar	49,3%	48,9%	49,0%
Maatschappelijk nuttig bezig zijn als leraar	40,5%	45,7%	48,1%

Tussen de groepen westerse allochtonen, niet-westerse allochtonen en autochtonen zijn de instroommotieven voor de opleiding voor een aantal punten significant verschillend. Opvallend is dat het motief *De vakken leken mij interessant* significant tussen de groepen verschilt. Voor autochtonen is *De vakken leken mij interessant* het belangrijkste motief, voor allochtonen is dat het *leren overdragen van kennis*. Verder scoren de motieven *Maatschappelijk nuttig bezig zijn als leraar*, *Mogelijkheid tot combinatie van arbeid en zorgtaken in later werk*, *Goede kansen op een baan na afstuderen*, *Veel vrije tijd als leraar* en *Goed salaris als leraar* beduidend hoger onder niet-westerse allochtonen.

3.6.2 Loopbaanpatronen

In de loopbaanmonitor worden de zogenaamde loopbaanpatronen vastgesteld. Het loopbaanpatroon is een nominale variabele en kent de volgende vier waarden, waarbij elke waarde staat voor een bepaald loopbaantype. De verschillende typen zijn in het voorgaande hoofdstuk beschreven.

Het loopbaanpatroon is voor de individuele respondent dynamisch. Voor een respondent kan het patroon in 2007 anders zijn dan het patroon in 2003. In de onderstaande tabel zijn de loopbaanpatronen uit de eerste brede meting opgenomen (exclusief 2003).

Tabel 3.12 Loopbaanpatronen voor afgestudeerden van de lerarenopleiding (N=4.201)

	Leraar voor het leven	Herintreder	Uitstromer	Verloren talent
Nederlands	45,3%	14,8%	24,0%	16,0%
Westerse allochtoon	44,0%	15,8%	23,9%	16,2%
Niet-westerse allochtoon	46,6%	16,8%	25,2%	11,5%
Totaal	45,3%	14,9%	24,0%	15,8%

De bovenstaande tabel laat zien dat de leraar voor leven het meest voorkomende loopbaanpatroon is. Niet-westerse allochtonen zijn minder vaak verloren talenten. Het verschil is overigens net niet significant.

3.6.3 Loopbaantevredenheid

Tabel 3.13 Aandeel respondenten dat tevreden is over de loopbaan en de tevredenheid over aspecten die daar op van invloed zijn, personen werkzaam in het vo (N=3.580)

	Autochtonen	Westerse allochtonen	Niet-westerse allochtonen
Algemene tevredenheid	70,9%	68,2%	58,1%*
a. Salarisontwikkeling	29,6%	28,5%	24,7%
b. Zelfontplooiing	64,8%	55,6%*	59,3%
c. Ontwikkeling van verantwoordelijkheid	65,7%	62,8%	59,7%
d. Vakinhoudelijke ontwikkeling	54,1%	50,3%	55,3%
e. Maatschappelijk nuttig bezig zijn	56,8%	60,4%	60,0%
f. Mogelijkheid tot leidinggeven	39,5%	35,5%	44,2%
g. Samenwerking met anderen (teamwork)	62,8%	60,6%	58,7%
h. Bijdragen aan de ontwikkeling van de organisatie	47,1%	44,2%	48,3%
i. Verwezenlijking van ambities	42,7%	40,9%	38,9%
j. Snelheid in carrièreontwikkeling	26,1%	23,6%	27,7%
k. Combineren van werk- en thuissituatie	55,7%	59,2%	53,0%

*Significant verschil ten opzichte van autochtonen.

Het aandeel personen in het vo dat in het algemeen tevreden is over de loopbaan is voor niet-westerse allochtonen aanzienlijk lager dan voor autochtonen. De tevredenheid van niet-westerse allochtonen op aspecten van de loopbaan ligt vooral lager op het gebied van de *salarisontwikkeling*, *zelfontplooiing*, *ontwikkeling van verantwoordelijkheid* en *teamwork*. De loopbaantevredenheid van westerse allochtonen is vergelijkbaar met die van autochtonen, hoewel zelfontplooiing beduidend achterblijft bij westerse allochtonen.

Bijlage 1 Definities

Onder allochtonen wordt verstaan:

- Personen die in het buitenland geboren zijn en van wie ten minste een van de ouders in het buitenland geboren is (eerste generatie).
- Personen van wie ten minste een van de ouders in het buitenland geboren is (tweede generatie).

Tot niet-westerse allochtonen worden personen gerekend die geboren zijn in of van wie ten minste een van de ouders geboren is in de volgende landen:

- Aruba
- China
- Kaapverdië
- Marokko
- Nederlandse Antillen
- Suriname
- Tunesië
- Turkije
- Azië
- Latijns-Amerika.

Tot westerse allochtonen worden personen gerekend die allochtoon zijn en geen niet-westerse allochtoon zijn. Dit betekent dat zij geboren zijn in of dat een van de ouders geboren is in de volgende landen en dat geen van de ouders is geboren in een niet-westers land:

- voormalig Nederlands-Indië
- Indonesië
- Griekenland
- Italië
- voormalig Joegoslavië
- Portugal
- Spanje
- overige landen in West-Europa
- Noord-Amerika/Canada.

Bijlage 2 Achtergrondkenmerken

De volgende tabel toont de verdeling over het type lerarenopleiding dat de afgestudeerden hebben gevolgd.

Tabel B2.1 Verdeling over type lerarenopleiding in de loopbaanmonitor cohorten 2003 t/m 2006 (N = 14.136)

	Pabo	Lerarenopleiding vo (incl. ULO)
Nederlands	67,4%	32,6%
Westerse allochtoon	49,4%	50,6%
Niet-westerse allochtoon	51,9%	48,1%
Totaal	66,0%	34,0%

Over het algemeen hebben de meeste afgestudeerden de lerarenopleiding voor BaO gevolgd. Allochtonen wijken hier duidelijk van af. Onder allochtonen is de verdeling half om half als gaat om het type lerarenopleiding. Allochtonen kiezen dus relatief vaker voor de lerarenopleiding vo. Verder blijkt dat westerse allochtonen relatief vaker een universitaire lerarenopleiding volgen. Dit is niet in de tabel opgenomen.

De volgende tabel toont de verdeling over het geslacht.

Tabel B2.2 Verdeling over geslacht in de loopbaanmonitor cohorten 2003 t/m 2006 (N=14.718)

	Man	Vrouw
Nederlands	19,1%	80,9%
Westerse allochtoon	22,2%	77,8%
Niet-westerse allochtoon	22,2%	78,3%
Totaal	19,3%	80,7%

Uit Tabel B2.2 blijkt dat 80 procent van de respondenten vrouw is en 20 procent man. Zowel onder allochtonen als onder autochtonen is deze verdeling vrijwel gelijk, zij het dat onder allochtonen het aandeel mannen enkele procentpunten hoger is.

Tabel B2.3 Verdeling over geboorteland allochtonen in de loopbaanmonitor cohorten 2003 t/m 2006 (n=974)

Geboorteland	Percentage
Nederlandse allochtoon	62,9%
Indonesië (geboren in 1950 of later)	0,9%
Griekenland Italië Portugal Spanje	1,5%
Voormalig Joegoslavië (Bosnië, Kroatië, Servië)	1,3%
Overige landen West-Europa	11,6%
Noord-Amerika/Canada	0,7%

Geboorteland	Percentage
Aruba	1,3%
Nederlandse Antillen	2,6%
Suriname	5,9%
Marokko	4,7%
Tunesië	0,3%
Turkije	2,7%
Latijns-Amerika	0,6%
Azië	2,0%
Overig	0,9%
Totaal	100,0%

Uit Tabel B2.3 blijkt dat meeste allochtonen geboren zijn in Nederland (62,9%). De meeste allochtonen betreffen dus allochtonen van de tweede generatie. Uit de tabel komt verder naar voren dat 3,9 procent van de allochtone respondenten is geboren op de Nederlandse Antillen of Aruba en 5,9 procent is geboren in Suriname. Andere geboortelanden met een groot aandeel zijn Marokko (4,7%) en Turkije (2,7%). Daarnaast is een groot deel van de allochtonen geboren in een westers land (16%).

De herkomst van ouders van de in Nederland geboren allochtonen is niet eenduidig in een tabel weer te geven omdat huwelijken tussen verschillende nationaliteiten mogelijk zijn. Wel is het zo dat de ouders van de allochtonen vaak geboren zijn in voormalig Nederlands-Indië (geboren voor 1950) en Indonesië (geboren in 1950 of later).

Tabel B2.4 Verdeling over generatie loopbaanmonitor cohorten 2003 t/m 2006 (n=965)

	2 ^e generatie	1 ^e generatie	Totaal
Westerse allochtoon	74,8%	25,2%	100
Niet-westers allochtoon	48,4%	51,6%	100
Totaal	62,9%	37,1%	100

Tabel B2.4 laat zien hoe vaak allochtonen van de eerste en tweede generatie voorkomen.

Uit de tabel komt naar voren dat van de groep allochtonen 37,1 procent van de allochtonen geboren is in het buitenland en dat een of beide ouders ook zijn geboren in het buitenland (eerste generatie). Ongeveer 63 procent kan gerekend worden tot de tweede generatie allochtonen. Ook opvallend is dat van de niet-westerse allochtonen een veel groter percentage eerste generatie allochtoon is dan van de westers allochtonen. Dit verschil is significant.

Bijlage 3 Baankenmerken buiten het onderwijs

Tabel B3.1 Aandeel voltijders en deeltijders werkzaam buiten het onderwijs cohort 2005-2006 (N=669)

	Voltijd	Deeltijd
Nederlands	45,9%	54,1%
Westerse allochtoon	32,4%	67,6%
Niet-westerse allochtoon	47,6%	52,4%
Totaal	45,2%	54,8%

Bovenstaande tabel laat zien dat niet-westerse allochtonen werkzaam buiten het onderwijs vaker een voltijdbaan hebben dan autochtonen. Westerse allochtonen hebben juist minder vaak een voltijdbaan. In absolute zin gaat het hier bij de groep allochtonen om kleine aantallen waardoor de resultaten met enige terughoudendheid moeten worden geïnterpreteerd.

Tabel B3.2 Type contract werkzaam buiten het onderwijs cohort 2005-2006 (N=1.581)

	Vast contract	Tijdelijk <1 jaar	Tijdelijk 1 jaar	Tijdelijk >1 jaar	Oproep	Zelfstandig	Overig
Nederlands	51,1%	9,8%	12,0%	4,2%	12,4%	6,5%	3,9%
Westerse allochtoon	42,1%	7,0%	15,8%	2,6%	9,6%	16,7%	6,1%
Niet-westerse allochtoon	42,7%	12,0%	12,0%	2,7%	17,3%	9,3%	4,0%
Totaal	50,1%	9,7%	12,3%	4,0%	12,5%	7,4%	4,0%

Van de afgestudeerden die buiten het onderwijs gaan werken, heeft ongeveer de helft een vaste aanstelling. Westerse allochtonen hebben minder vaak een vast contract, daarentegen zijn zij vaker werkzaam als zelfstandige of freelancer. Niet-westerse allochtonen hebben ook minder vaak een vast contract. Zij hebben relatief vaak een oproepcontract en werken iets vaker als zelfstandige. Het totale aandeel tijdelijke contracten verschilt niet zoveel per ethniciteit. Wel zijn er verschillen in de duur van tijdelijke contracten. Zo hebben niet-westerse allochtonen relatief vaak een tijdelijk contract korter dan een jaar.

Tabel B3.3 De instroommotieven voor de pabo (% waarvoor motief van invloed) (N=7.166)

	Autochtonen	Westerse allochtonen	Niet-westerse allochtonen
a. Leren werken met kinderen/jongeren	88,6%	84,3%	84,2%
b. Leren overdragen van kennis	76,4%	75,7%	76,3%
m. Zelfstandig kunnen werken als leraar	53,1%	52,8%	55,8%
d. Zelfontplooiing	49,7%	52,8%	62,3%
c. Maatschappelijk nuttig bezig zijn als leraar	48,8%	52,2%	57,0%
i. Veel afwisseling in leraarberoep	44,7%	40,3%	36,0%
e. Vakken leken mij interessant	35,6%	39,3%	28,3%
j. Mogelijkheid tot deeltijdwerk na opleiding	34,8%	37,6%	29,5%
s. Heb nooit iets anders gewild	32,7%	24,5%	23,0%
k. Mogelijkheid tot combinatie van arbeid en zorgtaken in later werk	19,8%	23,2%	16,8%
g. Goede kansen op een baan na afstuderen	18,9%	20,4%	25,4%
u. Na de opleiding kon je nog alle kanten uit	16,0%	15,8%	17,9%
q. Vrienden of familie werk(t)en ook al in het onderwijs	13,1%	12,4%	15,8%
h. Goed salaris als leraar	12,8%	16,1%	21,9%
l. Veel vrije tijd als leraar	12,1%	10,6%	20,2%
r. Geïnspireerd door mijn leraar	11,2%	13,6%	13,2%
f. Wilde niet te ver reizen voor mijn opleiding	10,6%	15,7%	12,3%
p. Beroep van leraar stond goed aangeschreven	8,3%	11,5%	18,6%
o. Kon niet naar opleiding van eerste keus	5,9%	9,4%	11,4%
w. Wist niks beters	5,5%	6,8%	10,5%
v. Opleiding leek me niet al te moeilijk	5,0%	8,1%	11,6%
n. Vrienden kozen dezelfde opleiding	3,4%	3,9%	3,5%
t. Lage toelatingseisen voor lerarenopleiding	2,0%	2,1%	4,4%

Tabel B3.4 De instroommotieven voor de lerarenopleiding vo (% waarvoor motief van invloed) (N=5.163)

	Autochtonen	Westerse allochtonen	Niet-westerse allochtonen
e. Vakken leken mij interessant	73,6%	71,5%	65,1%
b. Leren overdragen van kennis	70,6%	73,4%	69,6%
d. Zelfontplooiing	62,8%	61,9%	60,6%
a. Leren werken met kinderen/jongeren	51,7%	46,5%	53,5%
m. Zelfstandig kunnen werken als leraar	49,3%	48,9%	49,0%
c. Maatschappelijk nuttig bezig zijn als leraar	40,5%	45,7%	48,1%
j. Mogelijkheid tot deeltijdwerk na opleiding	32,3%	32,4%	32,5%
u. Na de opleiding kon je nog alle kanten uit	30,2%	23,7%	28,9%
i. Veel afwisseling in leraarberoep	25,4%	26,0%	31,0%

	Autochtonen	Westerse allochtonen	Niet-westerse allochtonen
k. Mogelijkheid tot combinatie van arbeid en zorgtaken in later werk	22,2%	27,6%	29,4%
r. Geïnspireerd door mijn leraar	21,9%	21,4%	23,4%
g. Goede kansen op een baan na afstuderen	20,9%	25,4%	27,9%
l. Veel vrije tijd als leraar	17,3%	23,7%	24,0%
s. Heb nooit iets anders gewild	14,2%	13,7%	16,2%
h. Goed salaris als leraar	14,0%	16,4%	23,0%
f. Wilde niet te ver reizen voor mijn opleiding	11,8%	17,0%	14,9%
q. Vrienden of familie werk(t)en ook al in het onderwijs	10,6%	11,1%	11,0%
p. Beroep van leraar stond goed aangeschreven	7,5%	8,0%	8,4%
o. Kon niet naar opleiding van eerste keus	7,3%	8,0%	11,0%
w. Wist niks beters	6,2%	5,8%	9,7%
v. Opleiding leek me niet al te moeilijk	5,8%	7,7%	10,4%
n. Vrienden kozen dezelfde opleiding	2,6%	1,5%	3,3%
t. Lage toelatingseisen voor lerarenopleiding	2,4%	2,8%	3,2%

Bijlage 4 Redenen om niet in het onderwijs te gaan werken

De onderstaande tabel laat zien welke redenen afgestudeerden van de lerarenopleiding hebben gehad om niet in het onderwijs te gaan werken. De redenen om niet in het onderwijs te gaan werken zijn bevroegd op een schaal van een tot vijf (van ‘sterk van invloed’ tot ‘helemaal niet van invloed’). De tabel geeft per reden aan voor hoeveel van de respondenten de reden van invloed of zelfs sterk van invloed is geweest.

Tabel B4.1 Aandeel van de respondenten waarvoor een bepaalde reden van invloed of sterk van invloed is geweest om niet in het onderwijs te gaan werken cohorten 2003 t/m 2006 (N = 1.740)

	Nederlands	Westerse allochtoon	Niet-westerse allochtoon
Ik kon geen werk vinden in het onderwijs	40	45	57
Ander beroep trok me toch meer aan	32	29	34
Betere carrièrekansen buiten het onderwijs	28	27	22
Meer afwisseling buiten het onderwijs	22	22	20
Beter salaris buiten het onderwijs	20	22	11
Hoge werkdruk in het onderwijs	19	20	19
Lesgeven tijdens stage viel tegen	19	17	12
Ik kon alleen deeltijdwerk vinden in het onderwijs	18	16	25
De veranderende jeugd schrok mij af	13	16	10
Werksfeer in het onderwijs stond mij niet aan	13	19	2
Ik wilde graag meer met anderen samenwerken	11	14	7
Ik zag de onderwijsvernieuwingen niet zitten	9	17	7
Lerarenopleiding was niet mijn eerste keus	9	7	7
Weinig aanzien als leraar	8	9	5
Werk in onderwijs was fysiek te zwaar	7	10	5
Minder reistijd in andere baan	7	8	2

De belangrijkste reden om niet in het onderwijs te gaan werken, is het niet kunnen vinden van werk in het onderwijs. Opvallend is dat onder niet-westerse allochtonen deze reden aanzienlijk hoger scoort. Ook ‘Ik kon alleen deeltijdwerk vinden in het onderwijs’ is vaker van invloed voor niet-westerse allochtonen. Voor westerse allochtonen geldt dat het grootste verschil zit bij ‘Ik zag de onderwijsvernieuwingen niet zitten’.

SBO-publicatiereeks

1. **Wordt vervolgd?**

Een onderzoek naar levensbewust beleid een jaar na afronding van Ambrosia

2. **Stoppen met de tweedegraads lerarenopleiding**

Een analyse van verschillen tussen allochtone en autochtone stakers

3. **Allochtone afgestudeerden van de lerarenopleiding**

Secundaire analyses op de gegevens in de loopbaanmonitor

Colofon

Uitgave: Sectorbestuur Onderwijsarbeidsmarkt (SBO), Den Haag

Auteurs: Bart van Hulst, Marieke de Kogel, ECORYS, Rotterdam

Opmaak: Drukkerij Jan Van Gils, Alphen aan den Rijn

Druk: Drukkerij Jan Van Gils, Alphen aan den Rijn

© april 2009, Sectorbestuur Onderwijsarbeidsmarkt, Den Haag

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, geluidsband, elektronisch of op welke andere wijze ook zonder voorafgaande schriftelijk toestemming van de uitgever.

Sectorbestuur
Onderwijsarbeidsmarkt

Postbus 556
2501 CN Den Haag

T 070 376 57 70
F 070 345 75 28

Lange Voorhout 13
2514 EA Den Haag

E sbo@caop.nl
I www.onderwijsarbeidsmarkt.nl